

ВИМОГИ ДО НАВЧАЛЬНИХ ПРОГРАМ ОСВІТНЬО-КВАЛІФІКАЦІЙНОГО РІВНЯ "ДОКТОР ЮРИСПРУДЕНЦІЇ" У КОЛЕДЖАХ США

У статті аналізуються вимоги до навчальних планів та програм освітньо-кваліфікаційного рівня "Доктор юриспруденції" у коледжах США; порівнюються навчальні програми коледжів Нью-Йорку, Лос-Анджелесу та юридичного коледжу Вільяма і Мері; розглядається зміст обов'язкових навчальних дисциплін.

Ключові слова: юридичний коледж, навчальна програма, обов'язкові навчальні дисципліни, вибіркові навчальні дисципліни, США.

Одним із суттєвих завдань сучасної освіти є якісне складання навчальних програм, яке відіграє дуже важливу роль у роботі будь-якого навчального закладу кожної країни. Саме навчальна програма створюється з метою налення студентам якісних знань, умінь та навичок, які необхідні для їхньої професійної діяльності.

Метою даної статті є аналіз вимог до навчальних планів та програм освітньо-кваліфікаційного рівня "Доктор юриспруденції" у коледжах США; порівняння навчальних програм коледжів Нью-Йорку, Лос-Анджелесу та юридичного коледжу Вільяма і Мері; вивчення змісту обов'язкових навчальних дисциплін у юридичних коледжах США.

Встановлено, що зміст навчальних програм американських юридичних коледжів не регламентується нормативно-правовими актами держави. Стандарти навчальних програм встановлюються ААЮ (Американською Асоціацією Юристів) та ААНШ (Асоціація Американських Правничих Шкіл) [1, с. 59].

Аналізуючи навчальні програми юридичних коледжів США та стандарти юридичної освіти США [3: 4: 5: 6: 10: 12] можна стверджувати, що впродовж 50 років ХХ століття вимоги до американських юридичних коледжів суттєво зросли.

Так, за стандартом 302 ААЮ визначені певні вимоги щодо навчальної програми юридичного коледжу:

- А. Юридичний коледж повинен вимагати, щоб кожен студент отримав істотні знання щодо:
- 1) основних законів, як необхідність здійснення ефективною та відповідальною практичної діяльності;
 - 2) юридичного аналізу та аргументації, юридичних досліджень, вирішення проблем та усного спілкування;
 - 3) навичок письма у правовому контексті;
 - 4) інших професійних навичок, які необхідні для ефективного виконання професійної діяльності;
 - 5) історії, цілей, структури, цінностей, правил та обов'язків юридичної професії.

- Б. Юридичні коледжі повинні пропонувати можливості для:
- 1) отримання реального життєвого досвіду завдяки практиці, яка повинна належним чином керуватися і покликана стимулювати збагачення досвіду, обов'язків та цінностей студентів, а також оцінити продуктивність і рівень компетентності майбутніх фахівців-юристів;
 - 2) участі студентів у безоплатній діяльності;
 - 3) роботи в малих групах протягом навчальних занять.

Важливо наголосити, що кожному юридичному коледжу рекомендується проявляти творчий підхід у розробці таких навчальних програм, які сприяють розвитку професійних навичок, пов'язаних з різноманітними обов'язками фахівця-юриста, при цьому використовуючи сильні сторони і ресурси, наявні у коледжі. Так, визначені наступні галузі, які значно сприяють формуванню професійних навичок студентів: судовий та апеляційний захист, альтернативні методи вирішення суперечок, консультування, проведення співбесід, ведення переговорів, вирішення проблем, фактичні розслідування, організація та управління юридичною роботою та інші.

За стандартом 304 встановлена тривалість курсу навчання та академічний календар. А саме:

1. Навчальний рік юридичного коледжу повинен тривати не менше 130 днів, але не більше 8 календарних місяців. Крім того, юридичний коледж повинен надати студентам достатній час для підготовки до іспитів та для канікул, але цей час не входить до 130 днів навчального року.

2. Юридичний коледж для отримання ступеня Доктора юриспруденції повинен надавати не менше 58000 хвилин (приблизно 966 годин) навчального часу, з яких 45000 (750 годин) відведено на аудиторні навчальні заняття.

3. Ступінь Доктор юриспруденції (Juris Doctor) можна отримати не раніше, ніж через 24 місяці.
4. Юридичні коледжі вимагають регулярного і пунктуального відвідування навчальних занять.
5. Студент не може бути зайнятим більше, ніж 20 годин на тиждень.

Досліджено, що всі юридичні коледжі США здійснюють навчальний процес за кредитною системою.

Так, стандартами ААЮ передбачається 700 хвилин (приблизно 12 годин) навчального часу на один кредит. Таким чином, для досягнення 58000 навчальних хвилин, студент повинен отримати щонайменше 83 академічні кредити.

Кількість занять для отримання одного кредиту у юридичних коледжах США різняться, оскільки тривалість навчальних занять не однакова. Отже, якщо юридичний коледж проводить навчальні заняття по 50 хвилин, то він може забезпечити 700 хвилин одного кредиту за 14 занять. Якщо заняття тривають 55 хвилин, то, відповідно, один кредит можна отримати за 13 занять. Але, якщо юридичний коледж проводить навчальні заняття по 75 хвилин, то один кредит можна отримати за 10 занять [9].

Таким чином, за програмами навчання у юридичному коледжі триває 3 або 4 роки, в залежності від ступеня, який бажає отримати студент.

На основі аналізу дослідження американського вченого Роя Стакі [2] розкрито основні вимоги щодо змісту програми, який спрямований на збільшення кількості навчальних дисциплін.

Так, юридичний коледж повинен вимагати, щоб кожен студент отримав достатню освіту у:

а) матеріальному праві, яке необхідне для ефективної та відповідальної діяльності юриста;
б) вмінні вести юридичну документацію, що передбачає досконале вивчення предмета з письма протягом першого року навчання і не менше, ніж ще одного предмета з письма на інших курсах навчання;
в) розумінні своїх етичних обов'язків, коли будуть представляти клієнтів, судових виконавців і представників суспільства;

г) базовій освіті за програмою, яка включає: знання теорії з правових дисциплін; філософію; галузі закону; передачу усної та письмової інформації; навички юридичного аналізу, судження та вирішення проблем; навички юридичного дослідження та інші навички, які необхідні для ефективного та відповідального виконання обов'язків юриста;

д) розумінні базових принципів суспільного та приватного права. Студенти також повинні отримати знання з історії, завдань, структури, принципів та обов'язків, які стосуються юридичної професії [2].

Науковець В.С. Бігун стверджує: "Деталізація стандартів – справа конкретної правничої школи. Конкуренція між правничими школами – істотний стимуляційний чинник" [1, с. 59].

Аналіз навчальних програм коледжів Нью-Йорку, Чикаго, Лос-Анджелесу та юридичного коледжу Вільяма і Мері [3; 5; 10; 12] показав, що для отримання ступеня Доктора юриспруденції (J.D.) вимагається 87 або 86 кредитів, в залежності від коледжу.

Перелік обов'язкових та вибіркових навчальних дисциплін кожний юридичний коледж США встановлює самостійно.

Перелік обов'язкових навчальних дисциплін вищезазначених юридичних коледжів США представлений у таблиці 1.

Таблиця 1

Перелік обов'язкових навчальних дисциплін у юридичних коледжах США

Юридичні коледжі	Назви обов'язкових навчальних дисциплін
Юридичний коледж Нью-Йорку	Прикладний Аналіз, Цивільне судочинство, Контракти I та II, Конституційне Право I та II; Кримінальне Право, Докази, Нерухомість, Громадянське Правопорушення, Юридична професія, Юридичне міркування, Письмо, Дослідництво та Захист
Юридичний коледж Чикаго	Цивільне судочинство, Контракти, Конституційне Право, Кримінальне Право, Законодавство, Процес та Інтерпретація, Професійна відповідальність, Нерухомість, Громадянське Правопорушення, Письмо.
Юридичний коледж Вільяма і Мері	Цивільне Судочинство, Конституційне право, Контракти, Кримінальне право, Нерухомість, Громадянське Правопорушення, Правові навички I, II, III, IV та Етика.
Південно-Західний юридичний коледж Лос-Анджелесу	Цивільне судочинство I та II, Контракти I та II, Кримінальне право, Громадянське Правопорушення, Закони I та II (правовий аналіз, письмо та навички), Конституційне право I та II, Докази, Комерційні асоціації, Кримінальна процедура, Юридична професія, Письмо, та Професійні навички.

З таблиці 1 видно, що обов'язкові навчальні дисципліни вищезазначених юридичних коледжів майже співпадають, а саме: Цивільне судочинство, Контракти, Кримінальне право, Конституційне право, Громадянське Правопорушення, Письмо та Нерухомість. Відмінними обов'язковими навчальними дисциплінами є: Прикладний аналіз – у юридичному коледжі Нью-Йорку, Докази та Юридична професія – у юридичних коледжах Лос-Анджелесу та Нью-Йорку, Юридичне міркування, Дослідництво та Захист – у коледжі Нью-Йорку, Процес та інтерпретація і Професійна відповідальність – у юридичному коледжі Чикаго.

Дослідження змісту цих відмінних навчальних дисциплін показало, що всі вони є у контексті інших обов'язкових дисциплін. Наприклад, Прикладний аналіз, Дослідництво, Процес та інтерпретація і Захист передбачаються у змісті навчальної дисципліни Правове письмо. Професійна відповідальність розглядається у таких навчальних дисциплінах, як Юридична професія та Етика.

Отже, можна зробити висновок, що зміст обов'язкових навчальних дисциплін юридичних коледжів однаковий.

Вважаємо за доцільне зупинитися на змісті обов'язкових навчальних дисциплін.

Навчальна дисципліна *Контракти* передбачає вивчення законів щодо контрактів, правила укладання угод, ведення переговорів, виконання та порушення контрактів з боку сторін, вплив третіх сторін на контракт, а також цей курс передбачає вивчення Єдиного комерційного кодексу.

Цивільне судочинство охоплює все, що відбувається протягом цивільного позову. Це логічний курс, що значною мірою базується на федеральних нормах цивільного судочинства, і який є "інструментом" фахівців-юристів щодо дій під час розгляду цивільної справи.

Нерухомість. Ця навчальна дисципліна розглядає принципи законодавства про нерухомість, в тому числі право володіння і купівлі, комерційні операції на суші, власність майна та право на власність, відносно орендаря і домовласника, а також передачу землі у користування.

Кримінальне право. Навчальна дисципліна розглядає поширені злочини такі, як провини, вбивства, самооборону, змови та замах. Курс сприяє формуванню навичок щодо тлумачення закону та порівняння Загального права з Кримінальним Кодексом стосовно кримінальної відповідальності. Студентам необхідно знати правові норми та чітко розуміти відмінності між різними частинами злочину. Викладачі використовують статут штату, де розташований юридичний коледж, або Кримінальний Кодекс США.

Конституційне право. У цій навчальній дисципліні розглядаються основні структури американської конституційної системи, історичний розвиток Верховного Суду як установи, відносини між штатами та федеральним урядом, права людини, філософські обґрунтування для здійснення судового розгляду справи та судові повноваження суддів у демократичному суспільстві, а також різноманітні методи правової аргументації, які використовуються для тлумачення Конституції.

Громадянське правопорушення. Як правило, ця навчальна дисципліна розділена на дві частини. Перша частина починається з огляду еволюції правопорушень, приділяється особлива увага концепціям правопорушень. Ця частина розглядає і правові основи відповідальності, і політику, яка пов'язана з відповідальністю за цивільні правопорушення. Після цього вивчають відповідальність за протиправне вторгнення в інтереси іншої людини, зосередивши увагу на конкретних правопорушеннях певного характеру або халатності. Друга частина розглядає принципи відповідальності без вини та аналізує галузі відповідальності: за якість продукції, вторгнення в приватне життя, обман, зловмисне судове переслідування, а також втручання у договірні відносини.

Важливо підкреслити, що велике значення всі юридичні коледжі США приділяють Правовому письму. Хоча назва цієї навчальної дисципліни у коледжах може відрізнятися, але суть її одна й та сама. Цей курс знайомить студентів з ключовими навичками фахівців-юристів та допомагає підготувати їх до реальних вимог, з якими вони будуть зустрічатися у своїй юридичній практиці. Навчальна дисципліна розглядає питання професіоналізму і сприяє розвитку аналітичних, дослідницьких та письмових навичок. Цей курс, як правило, поділяється на декілька частин. Так, перша частина зосереджена на навчанні основ правового аналізу, в тому числі методів читання, стислого викладу справ, узагальнення справ; застосування правових норм до відповідних обставин та інтерпретації законів. Ця частина навчальної дисципліни детально розглядає цілий ряд цивільних справ Верховного Суду США. Ці ж самі справи використовуються для обговорення дій Суду, зокрема, історії, психології та моральної філософії при розробці та застосуванні правових норм. Особливу увагу приділяють ролі історії у правовому аналізі, яка підкреслює політичні, соціальні та економічні проблеми, що привели до відповідних справ.

Друга частина навчальної дисципліни навчає студентів основам правової аргументації за допомогою ряду досліджень та письмових вправ. Студенти також вивчають, як правильно використовувати наявні ресурси наукових досліджень, у тому числі комп'ютерних баз даних. Навчальна дисципліна знайомить студентів з правильним написанням правових меморандумів, позовів клієнтів, захисної промови для судового процесу. У рамках науково-дослідних і письмових завдань студенти знайомляться з різними аспектами представлення інтересів клієнта і роллю адвоката у юридичній системі.

Проведений аналіз показав, що в той час як перша і друга частини навчальної дисципліни орієнтовані, насамперед, на практичні аспекти юридичної аргументації, наукові дослідження та оформлення правових документів, у третій частині основна увага приділяється науковим правовим питанням. Під час засвоєння цієї частини студент має завершити під керівництвом викладача наступні завдання:

1) проведення поглиблених досліджень у конкретній галузі;

2) письмову роботу, в якій досліджувані питання повністю проаналізовані та відображаються обґрунтовані висновки.

Як правило, ця частина навчального предмету вимагається на третьому курсі, де студенти протягом навчальних занять беруть участь у численних практичних дебатах [3; 5; 7; 10; 11; 12; 13].

У процесі дослідження вищезгаданих навчальних програм встановлено, що юридичні коледжі США впроваджують велику кількість вибіркового навчальних дисциплін. Кількість цих навчальних дисциплін досягає до 250. Вони групуються за такими галузями: Захист, Комерційне та корпоративне право, Суспільне право, Сімейне право, Інтелектуальна власність та закон США, Міжнародне та порівняльне право, Історія права, Філософія, Соціологія, Трудове право та закон зайнятості, Право власності та нерухомості, Багатогранні закони юрисдикції, Закони міста, де розташований коледж, Процедура та вирішення суперечок, Податки, Міські та сучасні проблеми та інші.

(Детальну інформацію щодо вибіркового навчальних дисциплін у юридичних коледжах США подано у додатку Д.)

Аналіз навчальних програм першого курсу навчання [3; 5; 7; 10; 12; 13] дозволив встановити, що навчальні програми першого курсу майже однакові в усіх юридичних коледжах США. Проведене дослідження показало, що протягом першого курсу студенти юридичних коледжів вивчають переважно обов'язкові навчальні дисципліни. І тільки починаючи з другого курсу, студенти можуть обирати вибіркові дисципліни за галузями, в яких вони хочуть працювати або навчатися у майбутньому.

Для прикладу розглянемо навчальний план ступеня Доктора юриспруденції Південно-Західного юридичного коледжу Лос-Анджелесу (таблиця 2).

Таблиця 2

Співвідношення обов'язкових та вибіркового навчальних дисциплін освітньо-кваліфікаційного рівня "Доктор юриспруденції" у юридичних коледжах США

Перший курс			
Перший семестр		Другий семестр	
Навчальні дисципліни	Кредити	Навчальні дисципліни	Кредити
Цивільне судочинство I	2	Цивільне судочинство II	3
Контракти I	3	Контракти II	2
Кримінальне право	3	Вибіркові дисципліни	3
Нерухомість	4	Правопорушення	4
Закони I (правовий аналіз, письмо та навички)	3	Закони II	3
Всього:	15		15
Другий курс			
Перший семестр		Другий семестр	
Навчальні дисципліни	Кредити	Навчальні дисципліни	Кредити
Конституційне право I	3	Конституційне право II	3
Докази	4	Докази	4
Комерційні асоціації	4	Комерційні асоціації	4
Вибіркові дисципліни	4	Вибіркові дисципліни	4
Всього:	15		15
Третій курс			
Перший семестр		Другий семестр	
Навчальні дисципліни	Кредити	Навчальні дисципліни	Кредити
Кримінальна процедура	3	Письмо	2-3
Юридична професія	2-3	Професійні навички	2-3
Вибіркові дисципліни	9-10	Вибіркові дисципліни	9-12
Всього:	15		15

Отже, за перший курс студенти денної форми навчання повинні отримати 30 кредитів, з яких 27 за рахунок обов'язкових навчальних дисциплін. На другому курсі вони повинні отримати 22 кредити з обов'язкових навчальних дисциплін, на третьому курсі всього 9 або 12 кредитів. Таким чином, загальна кількість кредитів з обов'язкових навчальних дисциплін складає 61 або 58 кредитів. Нагадаємо, що за три роки навчання студенти повинні отримати 86-87 кредитів. Отже, на вибірково навчальні дисципліни припадає 25-26 або 28-29 кредитів.

Важливе значення у змісті навчання в юридичних коледжів США відіграють навчальні дисципліни, які сприяють формуванню професійних навичок майбутніх фахівців-юристів.

Південно-Західний юридичний коледж Лос-Анджелесу, відповідно до вимог стандарту 302 ААЮ щодо формування професійних навичок, розробив ряд навчальних дисциплін, які спрямовані на формування необхідних професійних навичок. Студенти вже на першому курсі повинні в обов'язковому порядку отримати 3 кредити з одного або двох із наступних навчальних дисциплін:

- альтернативне вирішення суперечок (2 кредити);
- апеляційний процес (1 кредит);
- мистецтво переконання (1 кредит);
- бізнес-планування (2 кредити);
- юридична клініка щодо прав дітей (5 кредитів);
- судовий та апеляційний процес каліфорнії (3 кредити);
- цивільна досудова практика (3 кредити);
- кримінальний судовий процес (2 кредити);
- кримінальне право у дії (1 кредит);
- складання комерційних контрактів (2 кредити);
- складання угод щодо відеоігор (2 кредити);
- ефективне спілкування у кримінальній практиці (1 кредит);
- трудове право (3 кредити);

- закони щодо розваг (3 кредити);
- імміграційна апеляційна практика (3 кредити);
- імміграційна юридична клініка (5 кредитів);
- юридична професія (3 кредити);
- судовий захист (3 кредити);
- співбесіди, консультації та переговори (3 кредити);
- юридична іспанська мова для міжнародної практики (1 кредит) та інші [8].

Що стосується інших юридичних коледжів США, вони також пропонують велику кількість навчальних дисциплін, які сприяють розвитку професійних навичок, і ці дисципліни майже співпадають з навчальними дисциплінами Південно-Західного юридичного коледжу Лос-Анджелесу.

Таким чином, аналіз навчальних програм освітньо-кваліфікаційного рівня Доктора юриспруденції показав, що хоча вони і різняться у юридичних коледжах США щодо вибіркового навчальних дисциплін, всі вони включають однакові за змістом обов'язкові навчальні дисципліни і вимагають отримання, як мінімум, 86-87 академічних кредитів. Важливо також підкреслити, що всі ці програми приділяють велику увагу навчальним дисциплінам, які сприяють формуванню професійних навичок майбутніх фахівців-юристів.

Використані джерела

1. Бігун В.С. Юридична професія та освіта. Досвід США у порівняльній перспективі. – Київ: Видавнича організація "Юстініан", 2006. – 272 с.
2. Roy T. Stuckey. Best Practices for Legal Education: A Vision and a Road Map. – Clinical Legal Education Association, 2007. – P. 287.
3. Chicago – Kent College of Law: J.D. Program. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kentlaw.edu/17k> – Заголовок з екрану.
4. Chicago – Kent College of Law. LL.M. Programs. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kentlaw.edu/17k> – Заголовок з екрану.
5. New York Law School: J.D. Program. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nyls.edu> – 26k – Заголовок з екрану.
6. New York Law School: LL.M. Programs. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nyls.edu/> – 26k – Заголовок з екрану.
7. DePaul University College of Law: Academic Programs. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.law.depaul.edu/> – Заголовок з екрану.
8. Legal Skills for Law School & Legal Practice. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mcgeorge.edu/documents/.../LegalSkillsWeek2.pdf> – Заголовок з екрану.
9. 2009-2010 Standards and Rules of Procedure for Approval of Law Schools. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.abanet.org/legaled/standards/standards.html> – Заголовок з екрану.
10. Southwestern Law School: Traditional First-Year Curriculum Enhancements. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.swlaw.edu/.../jd/newcurriculum1> – Заголовок з екрану.
11. Southwestern Law School: J.D. Program. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.swlaw.edu/.../jd/newcurriculum1> – Заголовок з екрану.
12. The College of William & Mary Law School: Programs. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: en.wikipedia.org/wiki/Marshall-Wythe_School_of_Law – 65k – Заголовок з екрану.
13. Howard University School of Law. Law School Required Curriculum. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.law.howard.edu/law_school_curriculum. – Заголовок з екрану.

Mykhailenko O.

REQUIREMENTS FOR CURRICULUM OF EDUCATIONAL LEVEL "JURIS DOCTOR" IN LAW COLLEGES OF THE USA

The author of the article analyzes the requirements for curriculum of educational level of "Juris Doctor" in colleges of the USA; compares academic programs of law colleges in New-York, Los Angeles and Law College of William and Mary; investigates the content of required courses.

Key words: Law College, the curriculum, required courses, elective courses, USA.

Стаття надійшла до редакції 27.05.11